

YTTRANDEDatum
2021-11-24
Ert datum
2021-08-30Dnr
STY 2021-565
Er referens
Ju2021/03004

Justitiedepartementet

Skärpta straff för brott i kriminella nätverk (SOU 2021:68)

Tullverket har granskat betänkandet mot bakgrund av myndighetens uppdrag och hur förslagen kan komma att påverka myndighetens verksamhet.

Tullverkets ställningstagande

Tullverkets uppdrag

Tullverkets uppdrag beskrivs i förordningen (2016:1332) med instruktion för Tullverket. Där framgår att Tullverket bl.a. ska förebygga och motverka brottslighet i samband med in- och utförsel av varor. Tullverket ska även delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten. Det ingår också i myndighetens uppdrag att bedriva viss utrednings- och åklagarverksamhet i fråga om brott mot bestämmelser om in- och utförsel av varor.

En stor del av den brottslighet som Tullverket bekämpar är organiserad och begås inom ramen för kriminella nätverk. Att förhindra att t.ex. narkotika, vapen och explosiva varor förs in i landet är ett viktigt verktyg i arbetet med att bekämpa brott som begås av kriminella nätverk även inom landet.

Tullverkets befogenhet att inleda förundersökning regleras främst i lagen (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen). Enligt 19 § första stycket får Tullverket fatta beslut om att inleda förundersökning angående brott enligt smugglingslagen eller andra brott som avses i 1 § andra stycket den lagen. I smugglingslagen finns även bestämmelser om befogenheter för tjänstemän vid Tullverket att använda tvångsmedel vid utredning av dessa brott. Om saken inte är av enkel beskaffenhet ska ledningen av förundersökningen övertas av allmän åklagare så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. När en förundersökning har övertagits av allmän åklagare får denne anlita biträde av Tullverket.

Tullverket har även befogenhet att inleda förundersökning enligt vissa andra lagar, se t.ex. 3 och 3 a §§ lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.

En särskild straffskala för narkotikabrott som innefattar befattning med narkotika som är avsedd att säljas

Utredningen föreslår att det ska införas en särskild straffskala i narkotikastrafflagen (1968:64) för narkotikabrott av normalgraden som innefattar befattning med narkotika som är avsedd att säljas. Enligt utredningen föranleder förslaget ingen motsvarande ändring i smugglingslagen.

Straffskalorna för narkotikasmuggling i smugglingslagen överensstämmer i dag med straffskalorna för narkotikabrottslighet enligt narkotikastrafflagen. Syftet med denna lösning har varit att åstadkomma en enhetlig bedömning av narkotikahandling, oberoende av om den ena eller andra lagen är tillämplig. Den främsta fördelen med en sådan ordning har ansetts vara att bedömningen av det enskilda brottets straffvärde inte blir beroende av vilken lag som är tillämplig (se t.ex. prop. 1992/93:142 s. 10 och 17). En liknande korrelation har bedömts vara lämplig även mellan bestämmelserna i smugglingslagen och den lagstiftning som omfattar vapen och explosiva varor. Det har då, med hänsyn till principerna om proportionalitet och ekvivalens, ansetts vara motiverat att en skärpt syn på viss brottslighet även avspeglas i straffskalorna för smuggling av aktuella varor. En sådan ordning har även ansetts leda till större förutsebarhet och tydlighet (se prop. 2019/20:200 s. 50 f.).

Utredningens förslag innebär att den ovan beskrivna ordningen frångås. Det får i sig anses olyckligt. Med hänsyn till föresatsen att skärpa straffen för brott i kriminella nätverk, framstår det inte heller som en ändamålsenlig lösning att inte samtidigt skärpa straffen för smuggling av narkotika som är avsedd att säljas.

Förutom de principiella invändningarna kan konstateras att utredningens förslag kommer att medföra tillämpningssvårigheter för bl.a. Tullverket. Enligt utredningens förslag ska narkotikabrott av normalgraden, som innefattar befattning med narkotika som är avsedd att säljas, ha ett högre straffvärde än ett motsvarande narkotikasmuggningsbrott av normalgraden. För ringa, grova och synnerligen grova narkotikabrott ska dock straffskalorna vara desamma som i dag. Tullverket har visserligen befogenhet att utreda även narkotikabrott av normalgraden som består i att någon olovligen transporterar narkotika (1 § första stycket 4 narkotikastrafflagen). Som utredningen påpekar ska det vid ett handlande som innefattar fler än ett brott som har samma skyddsintresse, normalt dömas endast för det brott som har den strängaste straffskalan. När en kurir transporterar narkotika in i landet får det förutsättas att narkotikan är avsedd att säljas. Kuriren ska därför, som en följd av utredningens förslag, endast rapporteras av Tullverkets tjänstemän för narkotikabrott enligt den strängare straffskalan i narkotikastrafflagen, och inte för narkotikasmuggling. Om den mängd narkotika som transporteras in i landet medför att brottet ska betecknas som grovt eller synnerligen grovt, ska rapportering dock ske enligt smugglingslagen, eftersom narkotikabrottet i dessa fall konsumeras av smugglingsbrottet. Även vid mindre mängder smugglad narkotika kan rapportering behöva ske enligt olika lagar. Om narkotikan är avsedd för eget bruk kan rapportering ske för ringa narkotikasmuggling. Om det däremot finns misstankar om att den insmugglade narkotikan ska säljas, ska tjänstemännen i stället rapportera ett narkotikabrott enligt narkotikastrafflagen. De här beskrivna förfarandena framstår som onödigt komplicerade.

Det kan också konstateras att möjligheten att använda sig av tvångsmedlet hemlig övervakning av elektronisk kommunikation kommer att skilja sig åt beroende på om narkotikastrafflagen eller smugglingslagen anses vara tillämplig för ett och samma handlande. Inte heller detta förhållande framstår som rimligt.

Det är sammanfattningsvis Tullverkets uppfattning att en straffskala motsvarande den som föreslås i narkotikastrafflagen bör införas även i smugglingslagen. Bestämmelserna i smugglingslagen skulle kunna utformas på följande sätt:

6 § Om en gärning som avses i 3 § gäller narkotika, döms för narkotikasmuggling till fängelse i högst tre år. *Om narkotikan är avsedd att säljas döms i stället till fängelse i lägst sex månader och högst tre år.*

Om brottet är ringa, döms för ringa narkotikasmuggling till böter eller fängelse i högst sex månader. *Detta gäller inte om gärningen omfattas av första stycket andra meningen.*

Ärendets handläggning

I detta ärende har generaltulldirektören Charlotte Svensson beslutat. Föredragande har varit verksjuristerna Isa Blom och Anna-Karin Leo. I den slutliga handläggningen har även överdirektören Fredrik Holmberg och rättschefen Karin Erlingsson deltagit.

TULLVERKET

Charlotte Svensson

Kopia till:

Finansdepartementet, S3

Tullverket

Verksledningsstaben

Kommunikationsavdelningen

Kontrollavdelningen

Tullkriminalavdelningen

Underrättelseavdelningen